

חקירה פלילית במשטרה - עשה ואל תעשה

קיבלת זימון לחקירה במשטרה והנך תוהה כעת כיצד עליך לנהוג? עו"ד אסף דוק סוקר במאמר הבא את מהותה של החקירה הפלילית במשטרה וכן מספר כללים שיסייעו לך בשמירה על זכויותיך כנחקר לאורך החקירה במשטרה. נתחיל מזה שחקירת משטרה איננה דבר פשוט, שכן גם חקירה על עניין פעוט יכולה להסתיים במקרה הטוב בסגירת התיק והותרת רישום משטרתי ובמקרה הרע להוביל לכתב אישום והעמדה לדין פלילי. כמו כן, נוכחות בחדר החקירות היא מעמד מביש, פולשני ומבלבל שמעורר במיוחד אצל אנשים נורמטיביים רגשות פחד וחרדה מתמשכים עד כדי פגיעה בכושר הריכוז ופגיעה כללית ביכולת השיפוטית ובזיכרון, דבר שמשחק לידיהם של החוקרים אשר להם אינטרס מובהק להפליך ולהחמיר בעניינך כמה שרק יוכלו מתוקף עבודתם. עו"ד דוק מסביר במאמר הבא כיצד נכון לנהוג בחקירה פלילית במשטרה.

מהי חקירה במשטרה?

השלב הראשון בהליך הפלילי הוא שלב החקירה הפלילית. בשלב זה מברר הגוף החוקר האם בוצעה עבירה פלילית ומי ביצע אותה. כמו כן, בחקירה נדרש הגוף החוקר לאסוף ראיות כנגד החשודים בביצוע העבירה כדי לאפשר לתובע, בשלב מאוחר יותר, להחליט על העמדת החשודים לדין. בארץ מספר גורמים המוסמכים לערוך חקירות של עבירות פליליות. עם זאת, הגורם המרכזי, כמו גם השירי, המופקד על מרבית החקירות הפליליות הוא משטרת ישראל. לחקירה המשטרית עשויות להיות השלכות מרחיקות לכת על המשך ניהול ההליך הפלילי כנגד החשוד ועל קבילות הראיות שנאספו כנגדו.

נתחיל בזה שאם תשמע חוקר אומר לך "אני פה בשביל לעזור לך" או משפטים דומים מהסוג הזה, דע כי האינטרס שלו בראש ובראשונה הוא לעזור לעצמו ולמשטרה לסיים את החקירה בתיק במהירות האפשרית וטובתך כלל אינה נמנית בסדר עדיפויותיו.

נחקרים חדשים, שזאת החקירה הראשונה שלהם בין אם נתפסו על חם בשעת מעשה או בין אם זומנו לחקירה באמצעות שיחת טלפון יכולים להילחץ מעצם המעמד ולהיתפס לא מוכנים ולכן ככלל ראשון דאגו לשריין לעצמכם עו"ד פלילי לכל מקרה שלא יהיה. עורך דין פלילי מטעמכם יפחית את הסיכוי להרשעה ובמקרים אחרים אף ימנע הגשת כתב אישום וסגירת התיק נגדכם וזאת אם תפעלו באופן מונחה, עקב בצד אגודל הן בידיעת זכויותיכם והן בייעוץ המשפטי שתקבלו.

קראו גם את המאמרים הרלוונטיים הבאים:

- [מהי חקירה תחת אזהרה ומה זה אומר?](#)
- [זכויות חשודים בחקירה באזהרה](#)
- [תרגילי חקירה - כיצד להיזהר מהם](#)
- [כיצד נכון להתמודד נפשית ומנטלית בזמן ולאחר החקירה במשטרה?](#)
- [האם רצוי שעורך דין יתלווה עם חשוד לחקירת משטרה?](#)
- [באילו מצבים רשאית המשטרה לעצור אדם וכיצד ניתן להביא לשחרורו?](#)
- [מהו עימות במשטרה והאם צריך להתכונן אליו?](#)
- [האם ישנה חובה להתייצב לחקירת משטרה?](#)
- [הזכות להיוועץ עם עורך דין טרם החקירה ובמהלכה](#)

עשרת הדיברות לנחקר במשטרה:

כלל ראשון - ברר את מעמדך כנחקר

נחקרים יכולים להיות במעמד של שניים: מעמד ראשון הוא נחקר כעד שהיה נוכח בזירת אירוע פלילי כלשהו ומעמד שני הוא נחקר כחשוד. כל אחד מאלו יכול להיות בעל השפעה מכרעת על עתידיך. נסה לברר על מה מהות החקירה, מהו נושאו ואל תפחד לשאול שאלות ולעמוד על שלך, הן בשיחת הטלפון המקדימה את החקירה והן החקירה עצמה. עליך להבין כי ע"פ חוק, אתה לא חייב להתייצב בתחנת משטרה בעת קריאה טלפונית או זימון באמצעות מכתב וזכותך להתנגד ולבקש שיוציאו צו מבית משפט שיכריח אותך להתייצב לחקירה. לכן זכויותיך כחלק בלתי נפרד הם לדעת מהי מהות החקירה בקווים כלליים. עליך לקחת בחשבון כי ב 99% תיתקל בהתנגדות גורפת מצד החוקר המזמן ותיתקל במשפט "תגיע לפה נסביר לך פה". אל תתחצף ואל תתנצח. תן לו לעבוד יותר קשה ואלץ אותו להשיג אותך באמצעות בית המשפט, שלא ימהר להוציא נגדך את הצו ובכך תוכל להרוויח זמן איכות להיוועץ עם עו"ד.

כלל שני - התייעץ תחילה עם עורך דין פלילי מטעמך

כאשר הנך נדרש לחקירה בכל דרך שהיא, עליך להיות מגובה בייצוג משפטי הולם ומקצועי ע"י עו"ד פלילי מטעמך ובייחוד אם מדובר בחקירה ראשונה שלך. עליך לסור למשרדו או להגיע בליווי שלו למשטרה ולספר לו את כל האמת. זכור שעו"ד פלילי הוא חוקר בפני עצמו ויכול להיות החוקר הכי טוב שידע לכוון אותך - גם אם ימצא אותך אשם או בעל סיכון גבוה וכל מה שידריך אותך עשה ללא התחממות מיותרות. כל מה שתאמר לעו"ד הפלילי שלך יישאר חסוי ולא יצא החוצה. ייעוץ מקדים של עורך דין עוזר לאדם להבין את הצפוי לו, לתרגל את החקירה, להכיר את הטכניקות שבהן נוקטים החוקרים, לשקול את מילותיו ולהגיע למעמד זה כשהוא מוכן, רגוע ובטוח יותר.

כלל שלישי - ברר אודות החשדות המיוחסים לך

כל חקירה בה הנך מעורב כחשוד נקראת "חקירה באזרה", על החוקר להציג בפניך תחילה מה הן החשדות נגדך ולפרט אותן ואם לא הבנת, בקש פירוט מעמיק ויסודי יותר מבלי לחשוש או להתבייש. לאחר שהקריא בפניך את החשדות, עליו לשאול אותך אם הבנת ולהזהיר אותך שאתה לא חייב לומר דבר, כלומר, זכותך לשמור על זכות השתיקה וכי כל דבר שתאמר יכול לשמש כראיה נגדך בבית המשפט. ישנם מקרים בהם מבצעים לנחקר חקירה סמויה במסדרונות תחנת המשטרה. דבר זה מכונה "תשאול בע"פ". הוא שואל אותך שאלות כלליות שלא בהכרח קשורות למהות החקירה על מנת לבחון אותך ולראות עם מי יש לו עסק ואפילו לחמם אותך ולזרוק לך איזה מידע שיוציא אותך מאיזון ויגרום לך לומר דבר שבעת חקירה רשמית היית נמנע מלומר. עליך לזכור כי "תשאול בע"פ", הנו חלק בלתי נפרד מהליך החקירה והוא יירשם בדו"ח התשאול. בעת החקירה עצמה באם החלטת לדבר, בקש שכל מה שתאמר יירשם ויכתב בצורה מסודרת על ידי החוקר.

כלל רביעי - דע את זכויותיך

כלומר, זכותך לשמור על זכות השתיקה וזכותך לשתף פעולה ולדבר. חשוב שתדע כי יש לך זכות גורפת לשמור על זכות השתיקה ולא לדבר כלל כלומר על כל שאלה שהחוקר שואל אותך אתה יכול לענות: "שומר על זכות השתיקה" חוקרים מנוסים ינסו לשבור אותך באמנם כי "שתיקה גורפת מהווה עבירה פלילית נוספת וכי אתה יכול להסתבך" ואף ינסו למצוא טיעון בספרות המקצועית במטרה לשבור אותך. בנוסף עליהם להבהיר לך כי יש לך הזכות להיוועץ עם עו"ד. אם אתה לא מבין את החשדות המיוחסים לך, בקש הסבר נוסף. אל תתחיל את החקירה בלי שהבנת את מהותה. במידה והבנת את מהות החקירה והחלטת לשתף פעולה ולדבר, אמור את כל האמת ואל תשקר. במקרים בהם החלטת לדבר אבל ישנם שאלות שלא היית רוצה לענות עליהם, זכותך לשמור על זכות השתיקה בחלק מהשאלות ואין כל חובה לדבר ולענות על כל השאלות גם אם אינך שומר על זכות השתיקה. במידה והחלטת לשמור על זכות השתיקה, אתה תיתקל במשפטים כמו: "שתיקה גורפת תפלילי אותך יותר ותפתח כנגדך הליך פלילי נוסף שסיבך אותך" או "שתיקה כהסכמה" או "שתיקה תפלילי אותך ותשמש כנגדך בבית המשפט" או "עורך הדין שלך נתן לך עצת אחיתופל והוא יכול לסבך אותך". עליך לזכור כי שתיקה לא תהווה איום או סכנה לתיק בענייניך לא בתוך המשטרה בעת החקירה ולא בבית המשפט - זכור את כלל הזהב "שתיקה שווה זהב". בסיום החקירה ודא כי כל מה שאמרת באם החלטת לדבר, נרשם ע"י החוקר ולא צוטט או נרשם בתמצות. ישנם מקרים בהם חוקרים משמיטים בכוונה מידע שנועד להפליל אותך ולעזור להם לבגש נגדך כתב אישום. אל תמהר לחתום על התצהיר אם אתה לא שלם איתו ואם ישנם חלקים חסרים הוסף אותם

וחתום על ידם. אל תמהר לצאת מחדר החקירה עד שלא קרא בעיון את כל המסמך. יתרה מזו ייתכן ולאחר החקירה יתחלפו החוקרים ויכנס חוקר שמטרתו היא להסיח אותך מלקרוא את החומר ונועד להתגרות בך ולהרגיז אותך בכוונה תחילה כדי שתרצה לברוח משם כמה שיותר מהר, לחתום ולברוח מהם. זכור כלל ברזל נוסף: "לכל שוטר נחש יש את מח"ש". שוטרים מפחדים פחד מוות מחקירת מח"ש או מבקר המדינה בעניינם, אל תפחד לציין זאת בפניהם ותפגין בטחון ועוצמה מבלי לנבל את הפה, לקלל או להתנצח מילולית. אם אתה לא שלם אם חומר החקירה אל תחתום עליו ותתנגד לכל הנאמר בו. ייתכן וכאשר תשאל את החוקר "אתה כתבת פה דברים שלא אמרתי" או "למה לא ציינת את מה שאמרתי לך" והתשובה שתבוא ממנו תהיה: "יש לי אישור מיוחד לכך" אין לך מה לדאוג... למיניהם, בקש לראות את האישור המיוחד וגם אם יגיע קצין מעליו שיאשר את הדברים אל תמהר לחתום ודע כי ככל שחולף הזמן הם מפלילים את עצמם יותר ויותר ונופלים לידיים שלך ושל עורך הדין שלך. זכור שוב, אל תצא מחדר החקירות גם אם החקירה הייתה עוינת ולא נעימה ואל תמהר לברוח מהם אם לא קראת כל פיסת מידע או תזכיר או מסמך הנוגע לחקירה שלך. אתה חייב להשתמש במידע הזה לאחר מכן עם עורך הדין שלך ולגבש קו הגנה שימחק את כתב האישום או יקל עליך בעת הליך השימוע הפלילי או בהליך המשפט הפלילי.

כלל חמישי - עיכוב או מעצר בנוגע לתיק שלך

נתחיל מזה ששוטר הוא לא שופט וכי ידיו כבולות בכל הנוגע לעיכובך או מעצרך. שוטר יכול לתת עד 5 ימי מעצר בית בלבד ולאחר מכן שופט תורן יחליט אם להאריך או לשחרר אותך. כמו כן, שוטר יכול לעכב אותך בתחנה בין 3 שעות עד 6 שעות לכל היותר לאחר מכן, זכותך לעזוב את התחנה. רק אם יחליט השוטר לעצור אותך, יוכל להמשיך להחזיק אותך בתחנה - עליך לזכור כי כדי לעצור אותך צריך להיות חשד סביר שביצעת את העבירה המיוחסת לך. במידה והחליט לעצור אותך, בקש מהשוטר הסבר מפורט ככל שניתן על עילת המעצר. ייתכן והבקשות שלך יעלו את חמתו והוא יסרב או יתחיל לעשות שריר, לנבל את הפה, לצעוק ואו להתנהג חלילה באלימות, רשום זאת והגש נגדו תלונה רשמית במח"ש הכוללת את פרטיו האישיים, מספרו האישי וכל פרט הקשור לאירוע. בנוסף בקש מהשוטר ליצור קשר עם עורך הדין שלך ולהגיע מיד לתחנה לשוחח איתך ועם החוקרים. ייתכן ובמקרים מסוימים ימנעו זאת ממך וזאת עילה נוספת להגשת תלונה במח"ש כנגדם. אל תהסס להגיש תלונה על שוטרים במח"ש גם אם לא יעשו כלום וגם אם יסגרו את התיק מחוסר עניין לציבור, עליך להבין כי שמו של השוטר נרשם במחשבי היחידה החוקרת וכמוך יהיו אחרים שיתלוננו עליו מה שיוביל להגשת כתב אישום בעתיד כנגדו.

כלל שישי - בקש שהחקירה במשטרה תוקלט

במידה ותיתקל בסירוב, זכותך להביא מכשיר הקלטה ולהקליט את החקירה, תוך שאתה מיידע את החוקר שאתה עושה זאת ולא? אתה יכול להיות מואשם (באם תיתפס) בשיבוש הליכי חקירה. לאחר ההקלטה וסיום החקירה הוצא את הקלטת ומסור אותה לחוקר ובקש ממנו שיצרף אותה במעטפה חתומה לתיק שלך. עליך לזכור ולהפנים כי לעורך הדין שלך יש את הזכות להיות נוכח בכל העת במהלך החקירה ביחד איתך ועם החוקר. זה נתון אותו המשטרה לא אוהבת, כיוון והיא מרגישה שידיה ורגליה כבולות והיא לא יכולה להתנהל בחופשיות ולנסות להפליל אותך ולעשות כך שפטים אם לא הייתה נוכחותו של עורך הדין שלך. תרגילי החקירה של המשטרה נועדו במטרה לשבור אותך ולחץ ממך הודאה מפלילה שתשחק לטובתם. חלק מתרגילי החקירה היא להוציא אותך במהלך למסדרון להמתין מבלי להסביר לך על מה ומסדרון שתול "אזרח" שהוא שוטר סמוי לכל דבר ועניין מטעמם שנועד לפתח איתך שיחת חולין ולחץ ממך הודאה כלשהי. זכור לא לדבר עם איש גם אם יפנו אליך - שב בשקט ותמתין. תרגיל נוסף הוא באם אתה עצור בתחנת משטרה או מתקן כליאה הוא להכניס מדובב לתא שלך במטרה לנהל איתך שיחה ולהוציא ממך מידע מפליל. גם שם למרות הלחץ והמצב המעיק שמור על שתיקה ואל תנהל דיאלוג עם אף אחד.

כלל שביעי - בחן את התנהלותם המקצועית של החוקרים

אם אינך חש בטוב בקש לראות רופא והפסק מיד את החקירה. אם אתה לוקח תרופות כלשהן, ספר זאת לחוקר ובקש לקבל את התרופות שלך. אם החוקר מפעיל עליך אלימות פיזית או מילולית ואף מכניס חוקרים נוספים לחדר במטרה להכניע או לשבור אותך ואף הם צועקים עליך או משפילים אותך, עצור מיד את החקירה ודרוש שיכבד אותך וידברו אליך בצורה הולמת. זכור כי תוכל להפסיק להשיב על שאלות ולעצור את החקירה ככל שיעלה על רוחך, נתון זה ישחק לרעת המשטרה ויפגע באפקטיביות של החקירה. ייתכן וינסו להקשות עליך או להשפיל אותך בשל כך או לאיים עליך, אל תתרגש, אתה לא בשבי הסורי ולא מוחזק בידי החיזבאללה, יש עליהם ביקורת מצד גורמים משפטיים נוספים ומח"ש מבחינתם זה נקודת

התורפה הכי חלשה וכואבת אצלם. אל תאיים במילה מח"ש על חוקר אלא פשוט התלונן עליהם ככל שתוכל באם הדבר מצדיק תלונה ולא ממניעים קנטרניים. בכל שלב בשלב החקירה תוכל לעצור את החקירה ולבקש להיוועץ בעו"ד מטעמך ואף לבקש ממנו להתלוות לחקירה.

כלל שמיני - הכן את עצמך להמשך

בסיום החקירה, צור קשר באופן מידי עם עו"ד פלילי מטעמך וספר לו את השתלשלות האירועים. כאשר זה חם אצלך, כלומר, כאשר אתה בשלבים הראשונים של אחר החקירה, אתה זוכר כל פרט, במידה ואתה בסערת רגשות, כתוב זאת ונסה לזכור כל פרט - מה שאלו אותך ומה ענית וכל פיסת מידע שהייתה שם תעזור לך לבסס את קו ההגנה. אסוף כמה שיותר חומרים שיוכלו להקל עליך את ההגנה ופעל במדויק לפי ההנחיות שתקבל מעורך הדין. במידה ועצרו אותך, צור קשר מידי עם עו"ד מטעמך והכן את עצמך לשלבי ההמשך כדי להתכונן לחקירה ולהמשך ההליך.

כלל תשיעי - זכור לא לעשות את הדברים הבאים

אל תתחצף לחוקרים, אל תתנשא מעליהם, אל תעליב אותם גם אם אתה פקעת עצבים ובסערת רגשות, אל תיצור קשר עם גורמים נוספים המעורבים בחקירה, בייחוד לא אם כאלו שהלשינו עליך ולא לאיים על אף אחד, אם החקירה סבוכה, ייתכן ומצוטטים לך או שמקליטים אותך - שמור על עצמך היטב. אל תשתף אף אדם במה שעברת ולא על מהות השאלות שנשאלת ושמור על שתיקה. האדם היחיד לו תוכל לספר ולשתף, יהיה עורך הדין הפלילי שלך בלבד. זכור לא להשמיד מסמכים או ראיות גם אם אתה חושב שהם יכולים להפיל אותך מכל סיבה שהיא. לעולם, אל תציע מיוזמתך להיות עד מדינה כדי לזכות להקלות או כדי להפיל מישו אחר, זה ישחק לרעתך בכל המובנים ועתידך יהיה בסכנה הן מצד המשטרה והן מצד אותו גורם שאתה מנסה להפיל. חוקרי המשטרה לא יהססו להשתמש בזה כנגדך מול אותו גורם אותו אתה מנסה להפיל ויביאו זאת לידיעתו על מנת ולבחון את תגובתו ולהפיל בסוף את שניכם.

כלל עשירי - עקוב אחר התיק שלך

במידה והיחידה החוקרת עשתה טעויות ייתכן וירצו להשמיד ראיות או "לסגור" את התיק מחוסר עניין לציבור ואפילו לא ליידע אותך על כך. ייתכן ואתה יודע כי מנסים להפיל אותך ואמרת דברים שיכולים לסבך אותם וירצו להשמיד ראיות במידה ונחקרת באזהרה עליך להבין כי נפתח נגדך הליך פלילי לכל דבר ועניין ולא מגיע הדבר לידי בית המשפט לא תוכל לסגור את התיק ולטפל בו כראוי לזיכויך המלא. עקוב אחר ההתפתחות בתיק שלך. במקרים רגילים, לאחר החקירה מעבירה המשטרה את התיק לתביעה המשטרית או לפרקליטות שתפקידם לבחון האם ישנו סיכוי סביר להרשעה בתיק נגדך. במידה ואכן ימצא סיכוי סביר להרשעתך תועמד לדין פלילי בבית משפט. בעבירות מסוג פשע, התביעה תישלח אליך מכתב יידוע בעניין שימוע שיערך לך, במסגרתו תוכל לנמק בכתב מדוע אין זה נכון וצודק להגיש נגדך כתב אישום. זכור כי עליך להיוועץ עם עו"ד פלילי ולאמץ את דבריו לעניין המשך פעולותיך בתיק. גבש עמדה מוצקה ובסס לעצמך קו הגנה עם עורך הדין שלך כהכנה לשלב המשפט.

זכויות חשודים בחקירה פלילית

חקירה תחת אזהרה

כאשר אדם מגיע לחקירה על המשטרה להודיע לו האם הוא נחקר כעד או כחשוד ביחס לאותה עבירה. כאשר המשטרה חוקרת את אותו אדם **כחשוד** ולא כעד, הרי זוהי "חקירה תחת אזהרה" ועל המשטרה להודיע לאותו אדם באיזו עבירה בדיוק הוא חשוד. כמו כן, על המשטרה להודיע לנחקר על זכותו לשתוק במהלך החקירה ועל זכותו להיוועץ בעורך דין פלילי בטרם תחת החקירה. בשונה מכך, "חקירה שלא תחת אזהרה" היא תשאול אדם/עד לצורכי חקירה אשר אין הוא חשוד בעשייתה.

זכות השתיקה

על החוקר להודיע לחשוד הנחקר במשטרה לגבי זכותו שלא להשיב לשאלות כלל ושלא להיחקר. זכות השתיקה לחשוד הינה זכות מוחלטת לשתוק בהליכי חקירה. אחד הטעמים העיקריים למתן זכות שתיקה לחשוד נעוץ בסיטואציה המאיימת שבה נחקר חשוד ולכן נקבע כי יש לאפשר לו לשתוק באופן מוחלט, כדי למנוע מצבים בהם יענה שקר לשאלות בחקירה בשל הבלבול, הלחץ והמצוקה בהם הוא שרוי, ויפילול עצמו במעשה שלא עשה.

חשוב לציין, כי על אף שבמקרים חריגים עשויה שתיקת חשוד בהליכי חקירה לשמש חיזוק לעדויות התביעה כנגדו, הרי סנקציה עונשית זו איננה אוטומטית, אלא כרוכה בהליך שיפוטי בפני בית המשפט, שלו מסור שיקול הדעת לבחון את הנסיבות שהביאו את הנחקר לשתיקתו ולהכריע בהתאם.

חסיון מפני הפללה עצמית

אין אדם (עד או נחקר) חייב להשיב על שאלה או למסור ראייה אם יש בה הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה או עשוי להיות מואשם בה.

הזכות לחסיון מפני הפללה עצמית היא זכות יסוד המעניקה לכל אדם פטור מלהשיב על שאלות מפלילות או למסור ראיות מפלילות, בין בהליכי חקירה במשטרה ובין במשפט עצמו.

על החוקר להודיע לחשוד הנחקר במשטרה לגבי זכותו להימנע מהפללה עצמית. חובת היידוע לגבי הזכות להימנע מהפללה עצמית נועדה לוודא כי החשוד ער לזכות זו בעת חקירתו, וכי הוא ויתר עליה במודע ומתוך רצון חופשי בעת מסירת אמרתו, שהרי מושכלות ראשוניים הם שהזכות להימנע מהפללה עצמית מהווה חלק בלתי נפרד מהזכות למשפט הוגן, וכן זכות משלימה לזכות להיוועץ בעורך דין פלילי ולהיות מיועץ על ידו. שימוש באמצעים בלתי כשרים הגורמים לפגיעה מהותית בזכות זו עשויה להביא לפסילת ההודאות שהושגו בעקבות זאת.

זכות היוועצות בעו"ד פלילי

זכות היוועצות בעורך דין מוכרת בישראל כ"זכות יסוד" וכביטוי מובהק של הזכות החוקתית להליך הוגן. מהוראות החוק והפסיקה עולה, כי אין מחלוקת שזכות זו קמה החל משלב המעצר וכי הפרשנות המרחיבה של שלב המעצר, כוללת כל מצב בו אדם חשוד בביצוע עבירה וחירותו הוגבלה, זאת אף אם טרם התקבלה החלטה של הקצין הממונה על המשך המעצר.

הוראת סעיף 34(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), תשנ"ו - 1966 מורה כי: **"ביקש עצור להיפגש עם עורך דין...יאפשר זאת האחראי על החקירה, ללא דיחוי"**. ניתן לראות כי המחוקק עמד על החשיבות שבחבר להעניק לא רק לזכות היוועצות עצמה, אלא גם לעיתוי שבו נמסרת לחשוד הודעה על הזכות, ולעיתוי שבו הוא זכאי לעשות בה שימוש, ללא דיחוי, במיידיות, **ואם אין אילוצים שבדין - טרם חקירתו** [לעניין זה ראה החלטתו של בית המשפט לאחרונה בת"פ (ת"א) 28411-01/12 **מדינת ישראל נ' שירונג סוואן**].

לאור כך, כאשר חשוד (אף אם אינו בסטאטוס של עצור) מודיע כי הוא מעונין להיוועץ בסניגור, על המשטרה ליצור קשר עם הסניגור באופן מידי ככל הניתן (בהנחה שלא מתקיים סייג המאפשר את דחיית המפגש ביניהם על פי התנאים הקבועים בחוק) ולהפסיק את החקירה ולהמתין לבואו של הסניגור באם זה הודיע על הגעתו תוך פרק זמן סביר.

במקרים מסוימים ניתן לפסול ראיות אשר הושגו שלא כדין, לרבות ראיות שהושגו תוך פגיעה בזכות של חשוד להיוועצות בסניגור, או בהודעה על זכות זו (ראו ע"פ 5121/98 טוראי רפאל יששכרוב נ' מדינת ישראל, להלן -הלכת יששכרוב). כלומר, הפרת חובתה של המשטרה להודיע לחשוד על זכות היוועצות, עשויה להוביל לפסילת הודעת הנאשם (או ההודאה) או ראיות אחרות הנובעות ממנה. ויודגש, למרות שדין ההודאה יוכרע במסגרת התיק העיקרי הרי שגם בשלב הדיון במעצר יכול בית המשפט לקבוע כי חל כרסום ממשי בראיות התביעה ו/או להתחשב בעצם הפגיעה בזכות כנתון המצדיק, כשלעצמו או ביחד עם שאר השיקולים, שחרור ממעצר. כמו כן להליך הארכת המעצר יכולה להיות חשיבות לביסוס הטענות שייטענו בתיק העיקרי.

למרות האמור, אנו נתקלים במקרים רבים בהם המשטרה מפרה את זכותם של חשודים להיוועץ עם עורך דינם ו/או מרוקנת את הזכות מתוכן אפקטיבי, תוך שהיא מפרה את הוראות החוק והפסיקה. כך למשל, ברוב המקרים של המקרים, המשטרה מיידעת את העצורים בדבר הזכות בשלב מאוחר שלאחר סיום החקירה ובמעמד החלטת הקצין הממונה על המשך מעצרו; קיימים מקרים בהם המשטרה כלל לא מודיעה על הזכות להיוועצות גם אם מדובר בשלב של המשך המעצר לאחר החלטת הקצין הממונה; כמו כן קיימים מקרים בהם המשטרה מעכבת את המפגש עם העצור מבלי שיש לכך הצדקה חוקית; וכיוצא באלה דוגמאות.

חובת חקירת החשוד בשפתו

1. סעיף 2 לחוק סדר הדין הפלילי (חקירת חשודים) קובע כי: "חקירת חשוד תתנהל בשפתו או בשפה שהחשוד מבין ודובר אותה, לרבות שפת הסימנים". כמו כן, גם למשטרה הנחיות פנימיות ברורות בנושא הקובעות כי כל חקירת חשוד, החל משלב התשאול, תתועד בכתב בשפה בה הוא נחקר, כלומר בשפה שהוא דובר ומבין.

2. אולם, לא אחת נרשמות הודעותיהם של נחקרים, שאינם דוברי עברית, בשפה העברית שאינה מובנת להם, וזאת תוך הפרה תדירה של החוק. הפרה זו פוגעת בזכותם של נחקרים להליך הוגן ולחקירה אמינה: היא שוללת את זכותם האלמנטארית לכך, שהודעותיהם המשטריות ישקפו במדויק את דבריהם בחקירה, בלשונם ובניסוחם; היא אף מונעת מהם להבין את אשר נרשם בשמם ולאשרו באופן בלתי אמצעי. עקב כך נפגמת יכולתו של בית המשפט לקבל תמונה מלאה ואמינה של ההליך שבו נגבות הודעותיהם של אותם הנחקרים - הודעות שעל בסיסן לא אחת נקבע גורלם.

תרגילי חקירה

לרשות המשטרה אמצעים טכנולוגיים ואנושיים רבים שנועדו לחלץ מהנחקר הודאות ובכך לספק לה חומר ראיתי לצורך הכנת כתב אישום כנגדו. במהלך החקירה במשטרה, יכולים החוקרים לנקוט בסדרה של תרגילי חקירה שכל תכליתם הוא לערער את בטחונו של הנחקר על מנת שיעביר לרשותם מידע שאין בידם עד אותו שלב של החקירה.

להלן חלק ממניפולציות חקירה מקובלות:

1. **שימוש במידע חלקי:** לעתים, חוקרי המשטרה בוחרים להשמיע חלקים נבחרים מהקלטות שבידיהם, הן של החשוד עצמו והן של אחרים. חשוב לזכור כי ייתכן והדברים מוצאים מהקשרם. יש לבקש להאזין לכל ההקלטה ולכלכל התגובה מתוך נקודת מוצא זו. כך גם ביחס להצגת הודעות והודאות של מעורבים אחרים, חשוב שהעצור יהיה מודע לכך שחוקרים נוהגים להציג מוצגים שאינם אמיתיים (כגון: מהדורת עיתון מזויפת, חקירת חשוד אחר שאינה אמיתית, פרוטוקולים מזויפים), ולהטיח בפני החשוד פרטים ומידעים שאינם באמת ברשותם (כגון: "ראו אותך בזירת העבירה", "מצאנו טביעות אצבע שלך").

2. **השוטר הטוב והשוטר הרע:** מדובר בתרגיל החקירה הנפוץ ביותר בו משתמשת המשטרה. מדובר במצג לפיו אם המתושאל לא יתוודה בפני השוטר הנחמד שמקל עליו והולך לקראתו, הוא יאלץ להתוודות בפני השוטר השני, שמחמיר עם כולם.

3. **עימותים:** החוקרים עורכים **עימות משטרתי** בין הנחקר לבין אנשים אחרים שהעידו עדות סותרת לעדותו שלו. מטרת העימות היא לדובב את החשוד לומר את האמת תוך הפעלת לחץ נפשי חזק.

4. **זיוף ראיות:** החוקרים מציגים "ראיות" כגון מסמכים למיניהם אשר לכאורה יש בהם כדי להוכיח את זהות העבריין. החוקר למשל יכול להראות תצהיר משפטי של אדם אשר הפליל את החשוד, כאשר למעשה מדובר במסמך מזויף וכד'.

5. **פגישה מקרית:** מדובר במפגש מקרי, כביכול, בין הנחקר לשותפיו לעבירה או לחשודים אחרים המתועד על-ידי המשטרה, כגון: פגישה במסדרונות תחנת המשטרה או ברכב הליווי. זכור - אין מקריות ולכל "טעות" יש כוונה.

6. **הצעה לשמש עד מדינה:** החוקרים מציעים לחשוד להפליל את שותפיו ולשמש עד מדינה

במשפטם מבלי שיאונה לו כל רע. עצם ההסכמה לשמש עד מדינה מבלי להיוועץ בעורך דין ומבלי שהצעה זו ניתנה בכתב, עשויה לשמש "ראשית ראיה" ולהביא להפלת החשוד.

7. **הצעה לנחקר שלא לעשות שימוש בזכות השתיקה:** החוקרים מנסים לא פעם לגרום לנחקר להפר את שתיקתו, באמתלה כי באם לא יעשה כן ישמש הדבר לרעתו. בדרך כלל, כאשר המשטרה נוקטת בטכניקה זו משמעות הדבר היא שאין ברשותה מספיק ראיות עד לאותו השלב של החקירה.

8. **שימוש במדובבים:** החוקרים מנסים לעשות שימוש במדובבים כאשר אין בידם די ראיות להגשת כתב אישום כנגד נחקר. מטרתו של הדיבוב הוא לגרום לחשוד להודות בפשע שבו הוא חשוד, לאחר שנכשלו הניסיונות לקבל ממנו הודאה בחקירה גלויה.

9. **"האח הגדול":** למצלמות נסתרות ומכשירי האזנה תפקיד מכריע בהצלחתה של חקירה. משכך, הנחקר צריך לצאת מתוך נקודת הנחה כי הוא מוקלט בכל מקום בו הוא נמצא, כגון: חדר החקירות, תא המעצר, רכב הליווי, שיחת מסדרון, תא המעצר, בית המשפט וכד'.

10. **שיחה לא פורמאלית:** כל שיחה בין החשוד לבין חוקריו עשויה להוות ראיה בתיק, לרבות שיחות שהחוקר מגדיר כשיחות "לא פורמאליות", למשל, כאשר הנחקר והחוקר יוצאים החוצה לעשן.

11. **שימוש בתחבולות לצורך השגת דגימת DNA:** החוקרים עשויים לנסות להשיג מהחשוד דגימת DNA בתחבולה. ניתן להשתמש לצורך בדיקה שכזו בדגימות רוק המצויות על בדל סיגריה שהשליך בחצר או הותיר בחדר החקירות או בתאו. כך גם שאריות רוק שנותרו על כוס הקפה שהוצעה ב"אדיבותו" של החוקר. כנ"ל תחתונים, מסרק, סכין גילוח ועוד.

איסור פרסום שם חשוד

לעיתים חקירה במשטרה בעניינו של חשוד תסתיים בלא כלום, אך אם יפורסם שמו הנזק שייגרם לא יהיה ניתן לתיקון. על כן, נחקק סעיף 70 (ה1) לחוק בתי המשפט הקובע כי בית משפט רשאי לאסור פרסום שמו של חשוד בהתקיים שני תנאים:

1. הפרסום עלול לגרום לחשוד נזק חמור.
2. ביהמ"ש סבר כי יש להעדיף את מניעת הנזק על פני העניין הציבורי שבפרסום.

במקרים המתאימים ובעיקר מקום בו החשוד נעדר עבר פלילי או מואשם בעבירה חמורה ניתן לבקש מבית המשפט לאסור את פרסום שמו של החשוד.

עיכוב פרסום שם חשוד

סעיף 70 (ד1) לחוק בתי המשפט, שעניינו עיכוב פרסום פרטיו המזהים של חשוד, קובע תקופה סטטוטורית לעיכוב פרסום שם חשוד במשך **48 שעות** או עד סיום הדיון הראשון שהתקיים בעניינו לפני שופט (בדרך כלל הכוונה היא לדיון מעצר), לפי המוקדם מביניהם. לעניין זה לא יובאו שבתות ומועדים במניין השעות. התקופה הסטטוטורית מתחילה להימנות מהמועד שבו התייצב החשוד לחקירה או המועד שהיה עליו להתייצב לחקירה. תכלית ההסדר היא לתת לחשוד הזדמנות מעשית לבקש מבית המשפט לאסור את פרסום שמו. יודגש, כי על פי הגדרות החוק, איסור פרסום שמו של חשוד כולל גם איסור על פרסום כל פרט אחר אשר יש בו כדי לזהותו.

חשוב להדגיש, כי איסור הפרסום הסטטוטורי פוקע מאליו בחלוף 48 שעות או לאחר מועד קיום דיון בבית המשפט, ועל כן ככל שהחשוד לא ינצל פרק זמן זה כדי לבקש את המשך איסור פרסום זהותו, הרי שניתן יהיה לפרסם את פרטיו בחלוף התקופה הסטטוטורית, ללא צורך בפנייה לבית המשפט או הודעה על הכוונה לעשות כן.

לכלל זה נקבעו מספר חריגים:

1. בית המשפט התיר את הפרסום בשל העניין הציבורי שבפרסום, ובלבד שניתנה לחשוד הזדמנות להשמיע את טענותיו בעניין;

2. רשות חוקרת פרסמה או ביקשה לפרסם את שם החשוד, במקרים בהם הפרסום נדרש לצורך איתור חשוד או עד, תפיסת עבריו נמלט, אזהרת הציבור או לצורך חיוני אחר, ועיכוב הפרסום שייגרם מהצורך בקבלת אישור בית המשפט לפרסום עלול לסכל את מטרת הפרסום האמורה.

3. החשוד ביקש לפרסם את שמו או הסכים לפרסום שמו, ובלבד שהבקשה או ההסכמה ניתנה על ידי החשוד עצמו או בא כוחו, בכתב.

פקיעת איסור פרסום: התקופה הסטוטורית לאיסור הפרסום פוקעת בחלוף 48 שעות או לאחר דיון בבית המשפט, לפי המוקדם. היה ובמשך הזמן הזה ניתנה החלטה על המשך איסור פרסום, יפקע האיסור עם הגשת כתב האישום נגד החשוד, אלא אם כן קבע בית משפט אחרת.

יידוע החשוד: על הרשות החוקרת מוטלת החובה ליידע חשוד שהוא עצור ואינו מיוצג בדבר זכותו לבקש מבית המשפט לאסור את פרסום שמו, וכן עליה לאפשר לו להגיש בקשה לאיסור פרסום שמו באמצעותה, לפי הטופס שצורף לתוספת הרביעית. בנוסף, על הרשות החוקרת ליידע את החשוד בדבר אפשרות זו לא יאוחר מ- 24 שעות מעת מעצרו או לפני שהובא בפני שופט - המוקדם מביניהם (לעניין זה לא יובאו שבתות ומועדים במניין השעות).

סדרי דין: קיימת זכות ערר על ההחלטה לאסור או להתיר את הפרסום, תוך שבעה ימים ממתן ההחלטה, ולצידה סמכות של הערכאה הראשונה להורות על עיכוב ביצוע "לפרק זמן שיקבע ובתנאים המתאימים".

איך מסתיימת חקירה פלילית?

חקירה משטרתית תגיע לסיומה באחד המקרים הבאים:

1. **העברת חומר החקירה לתביעה:** המשטרה תעביר את חומר החקירה לטיפול של הפרקליטות או התביעה המשטרתית, לפי חלוקת הטיפול שנקבעה בחוק.
2. **השלמת החקירה:** היועץ המשפטי לממשלה או תובע רשאים להורות למשטרה להוסיף ולחקור, לשם החלטה בדבר העמדה לדין או לשם ניהול יעיל של המשפט.
3. **סגירת תיק בשל חוסר ראיות מספיקות:** כאשר אין למשטרה חומר ראיות אשר סביר שיביא להרשעת אדם בעבירה מסוימת.
4. **סגירת תיק בשל חוסר אשמה:** במקרים בהם אין כל ראיה הקושרת את החשוד לביצועה של עבירה, באופן שלא ניתן לייחס לו כל "אשמה". תיק שנסגר בשל חוסר אשמה, יימחק מרישומי המשטרה (בפועל הרישום לא נמחק ממחשבי המשטרה).
5. **סגירת תיק בשל חוסר עניין לציבור:** כאשר המשטרה או התביעה מגיעה לקביעה ערכית כי אין תועלת ציבורית בהעמדה לדין.

כמו כן, החשוד רשאי לפנות לתובע המשטרה בבקשה לשנות את עילת הסגירה בתיק.

ההליך הפלילי על ציר הזמן

זומנת לחקירה במשטרה? צור עימנו קשר בהקדם!

נוכח חשיבותה הרבה של החקירה במשטרה ונוכח ההשלכות מרחיקות הלכת שעשויות להיות לה על המשך ניהול ההליך הפלילי נגדך, חשוב שתיוועץ עם עו"ד פלילי טרם החקירה. דע - כי התייעצות משפטית עוד בטרם הגעתך לחקירה במשטרה עדיפה על פני יעוץ בדיעבד ותיקון טעויות שנעשו במהלך החקירה. במידה והסתבכת בביצוע מעשה העשוי לגבש נגדך חקירה פלילית במשטרה באפשרותך ליצור עימנו קשר בכל שעה בטלפון **052-6885006** או באמצעות [הטופס המקוון באתר](#). הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדך. סודיות מלאה מובטחת.

{*:fast_contact}